

Culemborg, 25 januari 2019

Aangesloten bij de CMHF
Postbus 295
4100 AG Culemborg
0345-53 43 82
info@vawo.nl
www.vawo.nl
KvK 40479025
IBAN NL91INGB0001310307

Aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Mevrouw mr.drs. I.K. van Engelshoven
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Betreft: internetconsultatie Wet taal en toegankelijkheid

Geachte mevrouw Van Engelshoven,

De VAWO, vakbond voor de wetenschap, heeft met grote belangstelling het consultatieontwerp van de Wet taal en toegankelijkheid gelezen. De verengelsing van het wetenschappelijk onderwijs en overvolle collegezalen zijn onderwerpen die ons zeer aangaan. Het zijn twee onbedoelde gevolgen van het huidige bekostigingsstelsel. Het eerste wat opvalt bij lezing van het consultatieontwerp is dat de toelichting zwijgt over de relatie tussen de bekostigingsvariabelen en deze twee neveneffecten. De huidige studentafhankelijke financiering dwingt de instellingen tot een race-to-the bottom. Om hun budgetten op peil te houden moeten zij steeds meer studenten aantrekken en dat kunnen zij alleen doen door opleidingen aantrekkelijk te maken voor buitenlandse studenten, met andere woorden: door onderwijs in het Engels te geven. De VAWO zou het zeer op prijs stellen als in de definitieve versie van de toelichting wordt ingegaan op het causale verband tussen enerzijds het bekostigingsstelsel en anderzijds de voortschrijdende verengelsing van het onderwijs en de explosieve groei van het aantal buitenlandse studenten.

De Adviescommissie bekostiging hoger onderwijs en onderzoek (de Commissie Van Rijn) heeft de VAWO uitgenodigd voor een gesprek op zaterdag 26 januari 2019 om onze bezwaren tegen het bekostigingsstelsel naar voren te brengen. In dit verband zij erop gewezen dat met de voorbereiding

van het voorstel van de Wet taal en toegankelijkheid al is begonnen lang voordat de Commissie Van Rijn haar advies heeft kunnen uitbrengen. Dat advies wordt pas over enkele maanden verwacht, terwijl de consultatieronde al sluit op maandag 28 januari aanstaande. Moet uit deze gang van zaken worden opgemaakt dat u zich ernstig zorgen maakt over deze twee neveneffecten van het bekostigingsstelsel? Mocht u niet zo zwaar tillen aan deze neveneffecten, waarom wordt dan zoveel haast gemaakt met het wetsvoorstel?

Inhoudelijk voorziet het consultatieontwerp in bepalingen over het gebruik van de meest geschikte taal in het wetenschappelijke onderwijs en de mogelijkheid van een capaciteitsfixus voor een opleiding of een Engelstalig traject. Wat betreft het taalregiem juicht de VAWO de strekking van de ontworpen regels toe. In de praktijk zal het vooral gaan om het gebruik van de Engelse taal in het rechtstreekse contact tussen studenten en docenten. Voor veel opleidingen is dit onontkoombaar bij de huidige aantallen buitenlandse studenten en docenten. Verder is de VAWO zeer gelukkig met de uitbreiding van het instemmingsrecht van de Opleidingscommissie tot beslissingen over de taal van het onderwijs en de examens (het nieuwe artikel 9.18).

Het vorenstaande neemt niet weg dat het consultatieontwerp de belangen van de docenten volledig uit het oog dreigt te verliezen. Het ontwerp biedt geen enkele garantie dat de individuele docenten voldoende tijd krijgen voor bijscholing en training in het geven van onderwijs in het Engels. De aandacht zij erop gevestigd dat bijna alle universiteiten, met uitzondering van de technische, een opleiding Engelse taal en cultuur kennen. Een belangrijk onderdeel daarvan is een jarenlange actieve taalverwerving. Een vreemde taal goed en werkelijk op academisch niveau leren spreken is een kwestie van jaren. De universiteiten hebben meer dan voldoende kennis en ervaring in huis om aan hun eigen werknemers een grondige bijscholing en training in Engelse spreekvaardigheid op alle niveaus te geven. Het is ronduit schandalig dat dit nog niet gebeurt. Nu worden docenten in evaluaties op hun Engels beoordeeld door studenten die vaak ook geen native speakers zijn. Is het nog nodig erop te wijzen dat die evaluaties rechtspositionele gevolgen hebben en zelfs tot ontslag kunnen leiden en in een aantal gevallen ook daadwerkelijk daartoe hebben geleid? Met de grootst mogelijke klem dringt de VAWO er bij u op aan in het definitieve wetsvoorstel een bepaling op te nemen die het mogelijk maakt de instellingen te verplichten aan hun werknemers die het Engels nog niet op het niveau van een native speaker beheersen (of zelf geen Engelstalig hoger onderwijs hebben genoten), elk jaar en afgestemd op het actuele individuele niveau van hun beheersing van het Engels, een cursus Engelse spreekvaardigheid aan te bieden. Het zij hier herhaald, de universiteiten hebben de expertise daartoe al in eigen huis.

Zeer ongelukkig vindt de VAWO dat het consultatieontwerp geen oog heeft voor de verwevenheid van het wetenschappelijk onderwijs met het onderzoek. Aanknopingspunt voor het taalregiem zijn de opleidingen en de Engelstalige trajecten, terwijl er daarnaast bij de universiteiten allerlei onafhankelijke onderwijs- en onderzoeksinstituten bestaan. Aan deze instituten staat het vrij hun eigen normen voor het gebruik van de Engelse taal hanteren. De VAWO is van mening dat de wettelijke regels voor de invoering van het Engels in het onderwijs onverkort moeten gelden voor het wetenschappelijk onderzoek en in het bijzonder voor publicaties.

Terzijde zij overigens nog opgemerkt dat universitaire docenten het tot op zekere hoogte zelf in de hand hebben wat de voertaal wordt bij de vakken die zij geven. Wie een paar jaar lang alleen in het Engels publiceert en voor het onderwijs naast dat eigen werk alleen uit andere Engelstalige literatuur put, heeft al snel voldoende reden om in zijn onderwijs helemaal op het Engels over te schakelen, zeker voor de vakken waarbij ook een of meer buitenlandse collega's worden ingeschakeld. Wat het taalregiem betreft, kan deze wet dus zeer gemakkelijk worden omzeild.

Ook wat betreft de capaciteitsfixus juicht de VAWO de strekking van de ontworpen regels toe. Het is de bedoeling van de wetgever hier maatwerk mogelijk te maken. Bij ministeriele regeling kan dit nader worden uitgewerkt, aldus artikel 7.53d. In de toelichting staat echter een zin die zeer de aandacht van de VAWO, vakbond voor de wetenschap, heeft getrokken. De VSNU (...) en de studentenbonden worden betrokken bij deze regeling, aldus de toelichting p. 11. Deze beperking tot werkgevers- en studentenorganisaties vindt geen enkele steun in de wetstekst. De VAWO is van mening dat capaciteitsproblemen in het wetenschappelijk onderwijs juist ook de werknemers aangaan. Daarom dient in de tekst van artikel 7.53d te worden opgenomen dat de organisaties van stakeholders bij de voorbereiding van de ministeriële regeling worden betrokken. Dat zijn niet alleen de verenigingen van werkgevers en studenten, maar ook de vakbonden.

De VAWO betreurt het dat het consultatieontwerp louter vanuit het perspectief van de werkgevers en de studenten is geconcipeerd. Hierdoor is onvoldoende rekening gehouden met de belangen van de werknemers. Uit de invulling van het Integraalafwegingskader (IAK) blijkt dat tot nu toe bij de voorbereiding van de Wet taal en toegankelijkheid alleen de werkgeversorganisaties en studentenbonden zijn geraadpleegd. Het is wenselijk dat in het verdere wetgevingsproces ook de vakbonden worden betrokken. Hetzelfde geldt voor toekomstige regelgeving ter uitvoering van deze wet.

Met vriendelijke groet,

De VAWO, vakbond voor de wetenschap

Namens het bestuur

mr.dr. I. Sewandono (bestuurslid/secretaris)